

Terug in de zorg in crisistijd

Handreiking voor voormalig verpleegkundigen en verzorgenden

2 april 2020

Door de uitbraak van COVID-19 (coronavirus) ontstaat in de Nederlandse gezondheidszorg een groot tekort aan zorgprofessionals. Veel voormalig verpleegkundigen en verzorgenden geven aan dat ze graag willen bijspringen. In deze handreiking lees je hoe je dat kunt doen en waar je op moet letten.

Heb je als voormalig verpleegkundige of verzorgende al een aantal jaren niet meer je vak uitgeoefend? Bereid je er dan op voor dat er veel is veranderd. De zorg gaat sneller, er zijn nieuwe technieken ontwikkeld, protocollen kunnen veranderd zijn en je werkt met een ECD/EPD. Besef ook: in tijden van crisis kom je heftige situaties tegen en werk je vaak onder hoge druk. Zorg dat je hier op voorbereid bent en zo nodig in begeleid en bijgeschoold wordt.

Wanneer je als voormalig verpleegkundige of verzorgende weer aan de slag wil, kun je je aanmelden bij extrahandenvoordezorg.nl. Vóór je je aanmeldt, is het belangrijk jezelf deze drie vragen te stellen:

STEL JEZELF DRIE VRAGEN

1

Wat mag ik?

ofwel: waartoe ben ik bevoegd?

2

Wat kan ik?

ofwel: waartoe ben ik bekwaam?

3

Hoe pak ik het aan?

ofwel: welke afspraken maak ik voordat ik weer ga werken in de zorg?

BEVOEGD ¹

1. Wat mag ik?

Ben je niet langer verzorgende IG of BIG-geregistreerd verpleegkundige, dan mag je alléén voorbehouden handelingen uitvoeren, wanneer je door middel van een recente bekwaamheidsverklaring kunt aantonen dat je bekwaam bent. Daarnaast heb je altijd een opdracht van een arts of verpleegkundig specialist nodig voordat je de voorbehouden handeling mag uitvoeren. Ook moet de opdrachtgever toezicht en tussenkomst² regelen.

Alleen als je een **BIG-geregistreerde verpleegkundige** bent, mag je na opdracht van een arts of een verpleegkundig specialist zelfstandig injecteren, punteren of katheteriseren. Op voorwaarde dat je zelf hebt vastgesteld dat je bekwaam bent (eigen verantwoordelijkheid). Wanneer je verpleegkundige BIG-registratie na 1 januari 2018 is verlopen, [mag je tijdelijk](#) en onder voorwaarden weer zelfstandig als verpleegkundige aan de slag.

Als **verzorgende IG** met recente werkervaring mag je injecteren, punteren of katheteriseren, nadat de arts of verpleegkundig specialist die de opdracht geeft, heeft vastgesteld dat je bekwaam bent. Wel moet de opdrachtgever toezicht en tussenkomst regelen.

Voor alle niet-voorbehouden handelingen geldt: doe de handeling alleen wanneer je zeker weet dat je bekwaam bent en wanneer je ook de context begrijpt. Alle handelingen in de zorg brengen een bepaald risico met zich mee. Doe geen handelingen waar je de risico's niet van overziet. Niet alles wat je kan, hoeft je te doen. Als je een handeling niet wil uitvoeren omdat je er onzeker over bent, is het goed om voor jezelf op te komen en dit te laten weten.

---

¹ **Wat betekent bevoegd?** De term 'bevoegd' betekent dat iemand formeel toestemming heeft om iets te doen. In het kader van de Wet BIG betekent bevoegd dat je wettelijke toestemming hebt om een beroepstitel te voeren en de voorbehouden handelingen uit te voeren die de wetgever aan het beroep heeft verbonden.

² **Wat betekenen toezicht en tussenkomst?** Toezicht is een vorm van controle waarbij wordt gekeken of iets op de juiste wijze wordt uitgevoerd. Tussenkomst is de mogelijkheid om in te grijpen wanneer zich een complicatie voordoet bij de uitvoering van een handeling.

BEKWAAM ³

2. Wat kan ik?

Voor alles wat je doet in de zorg, geldt voor iedereen: zorg dat je de kennis, vaardigheid en de juiste attitude hebt om de handeling uit te voeren. Denk daarbij niet alleen aan de handeling zelf, maar ook aan de situatie waarin je de handeling uitvoert, bijvoorbeeld onder hoge werkdruk.

Je kunt je bekwaamheid weer ophalen door het volgen van scholing en vaardigheidstraining. Wanneer je hebt aangetoond dat je weer bekwaam bent, krijg je een bekwaamheidsverklaring. Een recente bekwaamheidsverklaring laat zien dat je een scholing of vaardigheidstraining succesvol hebt afgerond.

Twijfel je of je wel voldoende bekwaam bent? Communiceer hierover dan open en duidelijk. En voer de handeling niet uit. Kijk waar het kan, hoe je toch bekwaam kunt worden.

AFSPRAKEN

3. Hoe pak ik het aan?

Wanneer je weer gaat werken in de zorg, maak dan heldere afspraken met je opdrachtgever.

- ➔ Maak duidelijke afspraken met de zorgorganisatie over wat je gaat doen.
- ➔ Maak afspraken over inwerken en begeleiding.
- ➔ Zorg dat er iemand is op wie je kunt terugvallen (supervisie).
- ➔ Vraag of je kunt werken in een buddy-systeem, zo kun je snel overleggen.
- ➔ Maak afspraken over je aansprakelijkheid. Neemt de zorgorganisatie waar je gaat werken de aansprakelijkheid voor jouw handelen?
- ➔ Leg de afspraken vast. Dit kan bijvoorbeeld per e-mail.

---

³ **Wat betekent bekwaam?** De term 'bekwaam' houdt in dat je beschikt over alle vereiste competenties om een handeling uit te voeren of een beroep uit te oefenen. Competenties definiëren we als vereiste kennis, vaardigheid en attitude.

Veelgestelde vragen

Waar kan ik me aanmelden als voormalig verpleegkundige of verzorgende aanmelden om weer de zorg in te gaan?

ANTWOORD Je kunt je aanmelden via extrahandenvoorde zorg.nl.

Welke regels gelden er in noodsituaties?

Klopt het dat iedereen in een noodsituatie een voorbehouden handeling mag uitvoeren zonder opdracht?

ANTWOORD In noodsituaties gelden andere regels. In een noodsituatie hoort iedereen te handelen naar beste weten en kunnen. Bij een noodsituatie mag iemand die niet zelfstandig bevoegd is wél een voorbehouden handeling uitvoeren. Bijvoorbeeld bij de voorbehouden handeling defibrilleren. Bij defibrilleren krijgt een patiënt een elektrische schok zodat het hart weer normaal gaat kloppen. In een noodsituatie mag iemand die eerste hulp verleent (privé of beroepsmatig) deze handeling uitvoeren. Besef ook, dat als je de handeling niet wil uitvoeren, je daar alle recht toe hebt.

Mag ik als voormalig verpleegkundige weer voorbehouden handelingen uitvoeren?

Ik heb gehoord dat niet-praktiserend verpleegkundigen weer aan de slag kunnen gaan alsof ze BIG-geregistreerd zijn. Klopt dat?

ANTWOORD Voormalig verpleegkundigen en artsen van wie de registratie in het BIG-register is verlopen na 1 januari 2018, mogen bij uitzondering weer aan de slag in de zorg, zonder dat zij zich opnieuw in het register inschrijven. Dit heeft VWS 17 maart 2020 besloten om extra zorgprofessionals in te kunnen zetten tijdens de coronacrisis. De maatregel is met onmiddellijke ingang van kracht en geldt tot nader order.

Let er wél op dat je als verpleegkundige weliswaar bevoegd bent om voorbehouden handelingen uit te voeren, maar dat je daarnaast ook bekwaam moet zijn. Wie niet bekwaam is, mag een handeling ook niet uitvoeren. Want onbekwaam maakt onbevoegd.

Moet ik mijn BIG-registratie weer gaan halen?

Als voormalig verpleegkundige ben ik niet langer BIG-geregistreerd. Is het zinvol dat ik nu snel mijn BIG-registratie weer ga halen?

ANTWOORD Je kunt je BIG-registratie weer behalen door een theoretisch examen af te leggen. Dat maakt je weer bevoegd om als verpleegkundige voorbehouden

handelingen als injecteren, puncteren en katheteriseren zelfstandig uit te voeren nadat je hiervoor een opdracht hebt gekregen.

Maar je BIG-registratie maakt je nog niet bekwaam: je beschikt niet automatisch over de vereiste kennis, vaardigheden en attitude om voorbehouden handelingen te verrichten. Wanneer je niet de bekwaamheid verwerft door gerichte scholing en instructie, mag je die handelingen ook niet uitvoeren. Onbekwaam maakt immers onbevoegd.

Kijk daarom niet alleen naar je BIG-registratie, maar vooral naar je inzetbaarheid. Je kunt een grote bijdrage leveren door goede basiszorg te leveren, waardoor ervaren collega's kunnen worden ingezet op de meer complexe zorg. Jouw inzetbaarheid wordt bepaald door duidelijkheid over je taken en goede begeleiding en instructie.